

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi
SOCIĀLĀS ZINĀTNES
 (augstākais mācību satura apguves līmenis)
Vērtēšanas kritēriji

1. daļa. Zināšanas, izpratne un prasmes (kopā 58 punkti)

Uzd. Nr.	Vērtēšanas kritērijs	Punkti kopā
1.	Zināšanas par sociālo zinātņu jautājumiem. Par katru pareizi izvēlētu atbildi – 1 punkts. 1.1. – B 1.2. – D 1.3. – C 1.4. – B 1.5. – B 1.6. – A 1.7. – D 1.8. – C 1.9. – B	9
1.10.	Zināšanas par sociālo zinātņu jautājumiem. 1.10.1. – 1.10.5. 1 punkts par atbilstošu ideoloģiju un tās pamatojumu saistībā ar citātu; 0 punkti – pamatojuma nav vai tas neatbilst izvēlētajai ideoloģijai.	5
2.	2.1. – 1 punkts – nosaka, kas ir KUI. 2.2. – kopā 2 punkti, vērtē līmeņos: 2 punkti – par pareizu skaidrojumu, kurā izmantoti jēdzieni un fakti no avota; 1 punkts – par vispārīgu jautājuma skaidrojumu; 0 punkti – skaidrojums nav sniegts vai tas neatbilst uzdotajam jautājumam. 2.3. – kopā 3 punkti, vērtē līmeņos: 3 punkti – izmanto tekstu un savas zināšanas, lai noteiktu un pamatotu vismaz divas rīcības, kas uzlabot KUI, atbildē izmantoti atbilstoši jēdzieni, institūciju nosaukumi; 2 punkti – uzrakstītas vismaz divas rīcības, paskaidrojums ir vispārīgs, ir jēdzienu kļūdas; 1 punkts – uzrakstīta viena rīcība vai visa atbilde ir daļēji attiecināma; 0 punkti – nav ieteikumu vai ieteikumi neattiecas uz KUI uzlabošanu.	6
3.	3.1. – kopā 3 punkti. No dotajiem avotiem precīzi atlasa informāciju, nosaka demokrātijas draudus, skaidro tos; 1 punkts – par katru draudu un tā skaidrojumu;	11

	0 punkti – identificēts drauds, bet nav skaidrojums vai skaidrojums ir neloģisks/neatbilstošs, vai ir tikai skaidrojums, bet nav nosaukts drauds. 3.2. – kopā 3 punkti. Prognozē situācijas sekas. Vērtē līmeņos: 3 punkti – izmantojot savas un iepriekšējā uzdevumā iegūtās zināšanas, spēj prognozēt vismaz divas sekas, konstatē cēloņsakarības, prognozē iespējamās riskus; 2 punkti – izmantojot avota informāciju un savu pieredzi, prognozē vismaz vienu seku, konstatē cēloņsakarības; 1 punkts – izmantojot savas un iepriekšējā uzdevumā iegūtās zināšanas, vispārīgi identificēt iespējamās sekas; 0 punkti – uzdevums nav pildīts vai atbilde neatbilst uzdevuma nosacījumiem. 3.3. – kopā 1 punkts. 1 punkts – pareizi identificēts politiskais režīms. 3.4. – kopā 2 punkti. 1 punkts – pareizi noteikta ētikas teorija; 1 punkts – atbilstoši pareizs skaidrojums. 3.5. – kopā 2 punkti. 1 punkts – par katru atbilstošu ieteikumu.	
4.	4.1. – kopā 3 punkti. Vērtē līmeņos: 3 punkti – noteikti trīs juridiskās atbildības veidi, katrs pamatots ar likuma punktu un pārkāpumu; 2 punkti – noteikti divi juridiskās atbildības veidi, katrs pamatots ar likuma punktu vai noteikti trīs veidi, bet pamatojums vispārīgs; 1 punkts – noteikti divi vai viens juridiskās atbildības veids, mēģināts tos skaidrot; 0 punkti – nav atbildēts vai noteikti viens vai divi veidi, formulējumi neprecīzi, trūkst skaidrojuma. 4.2. – kopā 2 punkti. 1 punkts – atzīmēts pareizais tiesisko attiecību veids. 1 punkts – skaidrojums, izmantojot definīciju par tiesisko attiecību veidiem un pārkāpumu dotajā situācijā. 4.3. – kopā 2 punkti. Vērtē līmeņos: 2 punkti – noteikti un skaidroti, kuri ir vainu pastiprinošie un kuri vainu mīkstinošie apstākļi konkrētajā situācijā, balstoties dotajos normatīvajos aktos. 1 punkts – noteikti vainu mīkstinoši un vainu pastiprinoši apstākļi, bet nav minēti likuma punkti/ noteikti abi apstākļi, bet nepareizs vai neesošs skaidrojums/ nosaukts viens – vainu mīkstinošs apstāklis vai vainu pastiprinošus apstākļi un paskaidrots; 0 punktu – nav atbildēts vai sniegtā atbilde ir aplama. 4.4. – kopā 2 punkti. Vērtē līmeņos: 2 punkti – izveidots loģisks skaidrojums, ievērojot situācijas kontekstu, ir atsauces uz piedāvātajiem likumiem;	9

	1 punkts – skaidrojums ir vispārīgs vai likuma punkti neatbilst nosauktajam sodam. 0 punktu – nav atbildēts vai sniegtā atbilde ir aplama.	
5.	5.1. – kopā 2 punkti. 1 punkts – par katru pareizi noteiktu lielumu. 5.2. – kopā 1 punkts. 1 punkts – par pareizi veiktu aprēķinu. 5.3. – kopā 3 punkti. 1 punkts – par importa noteikšanu; 1 punkts – par importa apjoma aprēķināšanu, 1 punkts – par paskaidrojumu. 5.4. – kopā 4 punkti. 2 punkti – par katru pamatota atbilde, kurā aprakstīta protekcionisma ietekme uz vienu no nosauktajām grupām,; 1 punkts – vispārīgi skaidrota ietekme uz kādu no nosauktajām grupām, vai aprakstīta ietekme nenorādot grupu. (Punkti summējas atbilstoši atbildes kvalitātei.)	10
6.	6.1. – kopā 3 punkti. 1 punkts – par pareizu ekonomiskā cikla fāzes noteikšanu, 1 punkts – par katru indikatoru (kopā 2 punkti), kas ir/nav ietverts skaidrojumā; 0 punkti – nav norādīta ekonomikas cikla fāze, bet minēti indikatori. 6.2. – kopā 2 punkti. 1 punkts – par pareizi noteiktu monetārās politikas veidu; 1 punkts – par skaidrojumu atbilstoši notiekošajam valsts tautsaimniecībā; 0 punkti – nepareizi noteikts monetārās politikas veids. 6.3. – kopā 3 punkti. Vērtē līmeņos: 3 punkti – noteikts vismaz viens monetārās politikas instruments, izskaidrotas vismaz divas tā radītās sekas, skaidrojumā precīzi lietoti jēdzieni; 2 punkti – noteikts vismaz viens monetārās politikas instruments, izskaidrotas 1-2 tā radītās sekas, skaidrojumā jēdzieni lietoti neprecīzi; 1 punkti – noteikts vismaz viens monetārās politikas instruments nav izskaidrotas tā radītās sekas; 0 punktu – nav atbildēts vai sniegtā atbilde ir aplama.	8

2.daļa. Kompleksas problēmas risināšana (kopā 48 punkti)

Uzd. nr.	Vērtēšanas kritērijs	Punkti kopā
1.	1.1. – kopā 1 punkts. 1.1. – 1 punkts nosaukts atbilstošais dokuments. 0 punkti – dokuments nav nosaukts vai nosaukts nepareizi. 1.2. – kopā 3 punkti. 1 punkts – par katru no avota pareizi noteiktu raksturlielumu. 1.3. – kopā 3 punkti. Vērtē līmeņos: 3 punkti – noteikti vismaz divi atbilstoši cēloņi, tie paskaidroti, izmantojot faktus un jēdzienus; 2 punkti – noteikti 1-2 atbilstoši cēloņi, tie daļēji paskaidroti ar faktiem, izmantoti jēdzieni; 1 punkts – noteikti 1-2 atbilstoši cēloņi, paskaidrojums neprecīzs; 0 punkti – nav atbildēts vai atbildē trūkst paskaidrojuma. 1.4. – kopā 3 punkti. 1 punkts – par katru atšķirīgu funkciju.	10
2.	Vērtē līmeņos: 2 punkti – problēmas formulējums precīzi izriet no sniegto faktoru pamatojuma un problēma ir risināma dotās situācijas kontekstā; 1 punkts – problēmas formulējums ir vispārīgs, nav precīzi noteikta saistība ar situācijas kontekstu.	2
3.	3.1. – kopā 8 punkti. 1 punkts – par katru faktoru, kurš atbilst jomai un situācijai. Katrā jomā vērtē divus faktorus. 3.2. – kopā 3 punkti. Vērtē līmeņos: 3 punkti – izvēlēti trīs būtiskākie faktorus no PEST matricas un skaidrota to ietekme dotās situācijas kontekstā, pamatojumā demonstrēta izpratne par izvēlētās kategorijas tendencēm, to savstarpējo atkarību un virzību, lai risinātu problēmu; 2 punkti – izvēlēti divi faktori no PEST matricas un skaidrota faktoru ietekmi dotās situācijas kontekstā, pamatojums vispārīgs; 1 punkts – izvēlēti viens faktors no PEST matricas un vispārīgi skaidrota faktoru ietekme; 0 punkti – faktori nav no PEST matricas vai nav sniegta atbilde.	11
4.	Vērtē līmeņos: 4 punkti – izvēlēta gan pilsoniskā, gan institucionālā aktivitāte, to aprakstā norādīts, kā tās iespējams organizēt, lai risinātu problēmu; 3 punkti – izvēlēta gan pilsoniskā, gan institucionālā aktivitāte, viena no tām ir aprakstīta, precizējot, kā to iespējams organizēt, lai virzītu problēmas risinājumu, otra tikai nosaukta; 2 punkti – izvēlēta viena no aktivitātēm, tā aprakstīta, norādot, kā to organizēs, lai virzītu problēmas risinājumu vai izvēlētas gan	4

	pilsoniskā, gan institucionālā aktivitātes, bet tās nav aprakstītas un nav norādīts, kā tās virzīs uz problēmas atrisināšanu, 1 punkts – izvēlēta viena aktivitāte, bet nav apraksta, nav norādes, kā tā palīdzēs risināt problēmu.	
5.	6 punkti – uzrakstītas trīs pazīmes un sniegti trīs skaidrojumi. Skaidrojums parāda problēmas potenciālo atrisinājumu, ir skaidri saprotama problēmas saistība ar redzējumu par tās risinājumu; 5 punkti – uzrakstītas trīs pazīmes un sniegti divi skaidrojumi, ir skaidri saprotama problēmas saistība ar redzējumu par tās risinājumu; 4 punkti – uzrakstītas trīs pazīmes un sniegts viens skaidrojums, ir skaidri saprotama problēmas saistība ar redzējumu par tās risinājumu; 3 punkti – uzrakstītas trīs pazīmes, pazīmes nav sasaistītas, netiek skaidrots, kā problēma ir sasaistāma ar iepriekš rakstīto un kas liecina par problēmas atrisināšanu; 2 punkti – uzrakstītas divas pazīmes, pazīmes nav sasaistītas, netiek skaidrots, kā problēma ir sasaistīta ar iepriekš rakstīto un kas liecina par problēmas atrisināšanu; 1 punkts – uzrakstīta viena pazīme, netiek skaidrots, kā problēma ir saistāma ar iepriekš rakstīto un kas liecina par problēmas atrisināšanu. <i>Vērtējumos iespējams pazīmju un skaidrojumu skaita variācijas.</i>	6
6.	6.1. – kopā 3 punkti. 1 punkts – par pareiziem koordinātu asu apzīmējumiem, 1 punkts – par pareiziem līkņu apzīmējumiem, 1 punkts – par pareizu izmaiņu atspoguļojumu modelī. 6.2. – kopā 4 punkti. 2 punkti – secinājums, kas saistīts ar piedāvātā risinājuma un ekonomiskajā modelī redzamajām likumsakarībām, 1 punkts – secinājums vispārīgs, bet saistīts ar piedāvāto risinājumu, 0 punkti – secinājums nav saistīts un neatbilst piedāvātajam risinājumam vai uzdevums nav pildīts.	7
7.	Izpratne par īstermiņa un ilgtermiņa sekām. Vērtē līmeņos, par katru termiņu – maks. 4 punkti: 2 punkti – par katru risinājumam, jomai un termiņam atbilstošām sekām, kas precīzi atbilst kādai no izvēlētajām jomām, redzama seku atbilstība jomai, termiņam un piedāvātajam risinājumam; 1 punkts – sekas neatbilst jomai vai termiņam, bet atbilst risinājumam vai otrādi – uzrakstītas tikai ilgtermiņa un/vai īstermiņa sekas, tās neatbilst/nav saistītas ar konkrēto jomu vai risinājumu. 0 punkti – nav izpratnes par ilgtermiņa vai īstermiņa sekām vai uzdevums nav pildīts.	8